

Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa

KAISLA-hankkeen I-osan loppuraportti

Kati Karinharju, Sirpa Isberg, Niina Inberg, Annika Mäkelä & Mari Törne

Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa

KAISLA-hankkeen I-osan loppuraportti

Kati Karinharju, Sirpa Isberg, Niina Inberg, Annika Mäkelä & Mari Törne

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Pori

2017

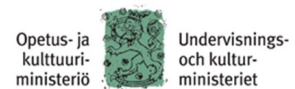
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja B, Raportit 6/2017
ISSN 2323-8356
ISBN 978-951-633-228-7 (verkkojulkaisu)

@ Satakunnan ammattikorkeakoulu, kirjoittajat ja kuvaajat

Julkaisija:
Satakunnan ammattikorkeakoulu
PL 1001, 28101 Pori
www.samk.fi

Kansikuva: Kati Tuomi-Ahonen (Saarijärven seudun Reumayhdistyksen joogit)
Ulkoasu: Jatta Lehtonen, SAMK Viestintä
Taitto: Heidi Valtonen, Vida Design Oy

SAMKin julkaisut luettavissa ja ostettavissa verkkokirjakaupassa osoitteessa: <http://samk.pikakirjakauppa.fi/>

Sisältö

TIIVISTELMÄ	7
1 JOHDANTO.....	8
2 KAISLA-HANKE.....	10
2.1 Hankkeen tavoitteet ja aikataulu	10
2.2 Hankkeen toteutus ja eteneminen vaiheittain	11
3 TOIMINTAVAIHE I: Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden tilasta Satakunnassa.....	12
3.1 Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä julkisella sektorilla	12
3.2 Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä yksityisellä sektorilla	14
3.3 Selvitys yksilöiden osallistumisesta kaikille avoimiin liikuntapalveluihin	17
4 TOIMINTAVAIHE II: Kaikille avoimen liikuntatarjonnan edistäminen Satakunnan alueella.....	20
4.1 Osallistuminen valtakunnallisen Valtiohjelman pilotointiin	20
4.2 Tie Tähtiin -tapahtuman toteutus Porissa tammikuussa 2017	21
5 TOIMINTAVAIHE III: Kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisen osaamisen lisääminen	22
5.1 Konsultaatiopaketti kaikille avoimien liikuntatuntien toteuttamisesta	22
5.2 Koulutuspaketin suunnittelu ja pilotoinnin valmistelu	22
5.3 KAISLA-hankkeen ohjausryhmän perustaminen	22
6 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	24
LÄHTEET	26
LIITTEET	27

Tiivistelmä

Tämä raportti on opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tukeman Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa (KAISLA) -hankkeen ensimmäisen osan loppuraportti. Hanke toteutettiin ajalla 7.4.–31.12.2016. Hankkeen (2016) toteutuksesta on vastannut Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmä. Hankkeen tavoitteena oli 1) selvittää kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien tilaa Satakunnassa, 2) edistää kaikkien erityisesti erityisryhmiin lukeutuvien harrastajien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa Satakunnan alueella sekä 3) lisätä liikuntapalveluita tarjoavien tahojen ja korkeakouluopiskelijoiden osaamista kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen. Loppuraportissa tuodaan esille hankkeen aikana toteutunut toiminta, selvitykset ja tulokset hankkeen ajalta. Tulosten pohjalta raportissa esitetään myös toimenpide-ehdotuksia kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi. Toimenpide-ehdotusten pohjalta KAISLA-hankkeelle laadittiin myös jatkohankehakemus, jonka tavoitteet kuvataan raportin lopussa.

Hankkeessa toteutetussa selvitystyössä tutkittiin sekä palvelun tarjoajien (julkinen ja yksityinen) että asiakkaiden mahdollisia esteitä, haasteita sekä kiinnostusta kaikille avoimien palveluiden järjestämiseen ja niihin osallistumiseen. Tutkimustulokset osoittivat yksityisten liikuntapalveluiden olevan halukkaita kehittämään palveluitaan erityisryhmien tarpeisiin, mutta tietoa palveluiden kehittämisestä kuten fyysisestä ja tiedollisesta esteettömyydestä sekä niiden käytännön toteuttamisesta tarvitaan lisää. Käyttäjäkunnan vastauksissa (asiakkaat) puolestaan korostuivat ennen kaikkea palveluiden heikko saavutettavuus (tiedon saanti, fyysinen esteettömyys, erilaisten käyttäjien huomiointi, avustajien vähäisyys), taloudelliset mahdollisuudet harrastamiseen sekä avustajapalveluiden vähäisyys. Valtaosa kyselyyn osallistuneista asiakkaista olivat halukkaita osallistumaan kuntien erityisryhmille suunnattujen palveluiden lisäksi aktiivisesti

yleisesti tarjolla oleviin liikuntapalveluihin sekä myös osallistumaan palveluista aiheutuviin kustannuksiin. Hankkeessa toteutettiin myös suppea selvitys Satakunnan alueen kuntien valmiuksista järjestää kaikille avointa liikuntaa. Selvityksen mukaan liikuntapalveluiden järjestämisessä oli vaihtelevia käytäntöjä kuntien välillä sekä liikuntatilojen esteettömyyden sekä saavutettavuuden tiedottamisessa ilmeni puutteita.

Hankkeen toimenpiteitä kaikille avoimien liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien edistämiseksi olivat Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n toteuttaman VALTTI-toiminnan pilotointi Satakunnassa sekä tammi-kuussa 2017 toteutettu Tie Tähtiin -urheilutapahtuma Porissa. Hankkeessa käynnistettiin myös suunnitelma koulutuspaketista kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämiseen. Koulutuspaketin tavoitteena on lisätä sekä liikuntapalveluita tarjoavien tahojen tietotaitoa, että erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä.

Toteutuneen KAISLA-hankkeen pohjalta saatiin arvokasta tietoa etenkin yksityisten liikuntapalveluiden mahdollisuuksista ja valmiuksista järjestää kaikille avoimia liikuntapalveluita sekä kohderyhmän kuuluvien henkilöiden esteistä ja kiinnostuksen tasosta osallistua tarjolla oleviin liikuntapalveluihin. Näiden tulosten pohjalta KAISLA-hankkeelle laadittiin jatkohanke, jonka tavoitteena on vastata tutkimuksessa esiin nousseisiin haasteisiin. Jatkohanke päätavoitteena on kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien sekä harrastamisen ja osallisuuden edistäminen, liikuntapalveluja tarjoavien tahojen yhteistyön ja osaamisen kehittäminen kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen sekä korkeakouluopiskelijoiden osaamisen vahvistaminen toteuttaa kaikille avoimia liikuntamahdollisuuksia.

Avainsanat: Kaikille avoin toiminta, liikuntapalvelut, osallisuus, harrastaminen ja saavutettavuus

1 Johdanto

Erityisliikunnan piiriin kuuluu karkeasti arvioiden noin 20–25 prosenttia Suomen väestöstä eli noin runsas miljoona suomalaista, joista iso osa on ikääntyneitä yli 65-vuotiaita. (Pyykkönen 2015, 11–12.). Satakunnassa on koko maan ikärakenteeseen verrattuna ikääntyneitä suhteellisesti enemmän. Lasten ja työikäisten määrät ovat myös koko maan keskiarvoa pienempiä. Satakunnan maakunnista Raumalla väestö on hieman nuorempaa, kun taas Pohjois-Satakunnan väestöstä vanhusten osuus on huomattavan suuri (Satamittarit www-sivut 2016).

Väestörakenteen muuttuminen sekä ikääntyneiden ja eri tavoin toiminta- ja liikuntarajoitteisten henkilöiden elinajan odotteen ja toimintakykyisten vuosien lisääntyminen lisäävät kuntien painetta myös erityisliikunnan palveluiden järjestämiseen (Ala-Vähälä & Rikala 2014.) Väestön toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen vaatii yhteistoiminnallisia toimia, johon tarvitaan laaja joukko toimijoita yhteiskunnan eri sektoreilta yhdyskuntasuunnittelusta ja palvelujärjestelmän kehittäjistä vapaaehtoisjärjestöjen toimijoihin. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2016.) Erityisliikunnan kehittämisessä on tärkeää pohtia uusia ratkaisuja ja keinoja jakaa vastuuta erityisliikunnan palveluiden järjestämisestä. Tämän ajatuksen pohjalta syntyi Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyys ja saavutettavuus-tutkimusryhmän KAISLA-hanke, jonka tavoitteena on kaikille avoimien liikuntapalveluiden kehittäminen Satakunnassa.

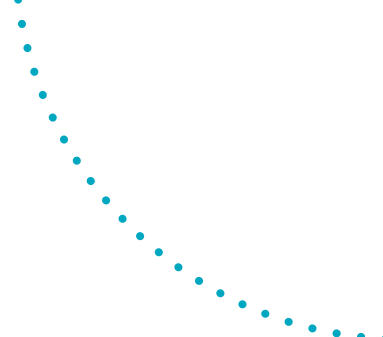
Kaikille avoin toiminta osallisuuden ja liikunnan harrastamisen mahdollistajana

Erityisliikunta ja soveltava liikunta tarkoittavat lähes samaa asiaa. Ero näiden kahden termin välillä muodostuu painotuksista: soveltavassa liikunnassa painopiste on itse liikunnassa, kun taas erityisliikunnassa painopiste on liikkujissa eli erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä. Tässä hankkeessa käytetään

termejä erityisliikunta ja erityisliikkuja, kun viitataan tukea tarvitseville henkilöille erikseen järjestettävään liikuntaan. Vastaavasti termillä kaikille avoin – viitataan toimintaan tai liikuntaan joihin kuka tahansa voi osallistua. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry www-sivut 2016.)

Lähtökohtaisesti kaikille avoin toiminta on sellaista, johon jokainen voi osallistua iästä, sukupuolesta tai toimintakyvystä, alueesta, koulutuksesta tai kulttuurista huolimatta – se takaa tasa-arvoisen ja syrjimättömän kokemuksen sekä henkilökohtaisen valinnanvapauden (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 218). Toiminnan ollessa kaikille avointa pitäisi kaikilla olla mahdollisuus osallistua toimintaan, mikä puolestaan lisää osallisuutta ja kokemuksia. Osallisuus on siis enemmän kuin osallistumista. Se on tunne siitä, että on osa yhteisöä ja voi vaikuttaa omiin ja ympärillä oleviin asioihin. (Rouvinen-Wilenius 2013, 10.) Osallisuus edistää tasavertaisuutta, joka on yksi tärkeimmistä ihmisoikeuksista. Kaikille avoin toiminta lisää osallisuuden kokemuksia ja auttaa näin myös yhteiskuntaan integroitumisessa (Kuntoutussäätiön www-sivut 2016).

Kaikille avoin toiminta perustuu siihen, että toimintatavat, ympäristö ja ohjelmat on suunniteltu siten, että ne mahdollistavat kaikenlaisten ihmisten osallistumisen (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n www-sivut 2016.) Toiminnan ongelmana ei siis nähdä yksilön sairautta tai vammaa vaan ympäristö (Rintala ym. 2012, 215). Usein ympäristö rajoittaa sairaiden tai vammaisten ihmisten mahdollisuuksia toimia yhteisössään tasavertaisesti. Tämä on lisännyt tarvetta järjestää kaikille avoimia liikuntapalveluita, joista jokainen liikkuja voi valita itsellensä sopivan harrastusmuodon omien voimavarojen mukaisesti. (Saari 2009, 22–25; Rintala ym. 2012, 215.) Sen sijaan, että vammaisille henkilöille määrättäisiin erillisiä palvelujärjestelmiä, tulee heillä olla oikeus osallistua

täysivaltaisesti yhteiskunnan yleisiin palveluihin (Rintala ym. 2012, 217). Yhteisöön kuulumisen on jokaisen yksilön oikeus. Palveluita mietittäessä tukea tarvitseva yksilö on suunnittelun keskiössä, ja tukitoimet ja ratkaisut rakennetaan hänen ympärilleen. (Saloviita 2012, 4.)

Kuntien vastuu kaikille avoimen liikunnan järjestäjänä

Liikunnalla on tärkeä merkitys lukuisten pitkäaika sairauksien, mielenterveyshäiriöiden, vammojen ja oireyhtymien ehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa sekä toimintakyvyn säilyttämisessä ja parantamisessa. Fyysinen aktiivisuus ja liikunnan harrastaminen luovat onnistumisen elämyksiä ja tuovat elämään merkitystä ja arvokasta sisältöä. Erityisryhmien kohdalla pelkkä motivaatio, innostuminen ja tahto eivät yksin riitä liikunnan harrastamisen aloittamiseen, vaan siihen vaikuttavat muun muassa liikuntatarjonnan sopivuus, avustajan saatavuus, liikuntapaikkojen esteettömyys ja liikunnan apuvälineiden saatavuus.

Liikuntalain (390/2015) mukaan kunnan tulee edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikua ja harrastaa liikuntaa. Kuntien on huolehdittava ja organisoitava toiminta niin, että se on kaikille mahdollista. Liikuntalaki edellyttää kunnilta erityisliikunnan organisoinnin selkeää vastuuta. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) pureutuu myös aiempaa tarkemmin yhdenvertaisuuden ajamiseen ja syrjintään puuttumiseen. Tämän perusteella liikuntapalveluiden esteellisyys ja palveluiden sopimattomuus voidaan nähdä yhdenvertaisuusongelmana.

Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) Esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmä
Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) Esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmän tutkimus- ja kehittämistyön arvopohjana ovat laaja-alainen tasa-arvo, syrjimättömyys ja suvaitsevaisuus. Erityi-

sesti huomiota kiinnitetään fyysisiin olosuhteisiin ja sosiaaliseen ympäristöön. Tutkimusryhmä on tehnyt pitkäjänteistä ja päämäärätietoista esteettömyystyötä yhteistyössä alueellisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten järjestöjen, yhdistysten, yritysten ja korkeakoulujen kanssa. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa avainasemassa ovat palveluntuottajat, asiakkaat/käyttäjät, opiskelijat sekä asiantuntijat (Karinharju & Tupala, 2013.)

Vuosina 2009–2011 käynnissä olleessa Sataesteetön-hankkeessa kehitettiin Porin Yyterin alueen palveluntarjoajien esteettömyysosaamista ja tuettiin kaikille avoimen toiminnan kehittämistä Yyterin alueella. Hankkeen aikana järjestettiin yhdessä palveluntarjoajien kanssa kaikille avoimia vesi- ja luontoliikuntatapahtumia, joihin osallistui yhteensä yli 100 liikkumis- ja toimintarajoitteista henkilöä. Palveluntarjoajat saivat kokemusta erityisryhmien ohjaamisesta ja lisäksi tapahtumiin osallistui lukuisia opiskelijoita avustajina. Hankkeessa hankittiin myös liikunnan apuvälineitä, jotka nykyään ovat SAMKissa ja sieltä lainattavissa tarpeen mukaan. Keväällä 2012 Kaikien Yyteri -toimintamalli palkittiin kansainvälisellä Design for All -palkinnolla Barcelonassa. Hankkeen toiminta vakiintui alueelle niin, että mukana olleet palveluntuottajat pystyvät nykyäänkin tarjoamaan kaikille avoimia palveluita. Hankkeessa havaittiin, että kaikille avoimen toiminnan kehittämisessä tärkeintä on yhteistyö palveluntarjoajien, asiakkaiden ja muiden asiantuntijoiden kanssa, jotta esteettömyyden edistäminen, tiedon lisääminen ja asenteisiin vaikuttaminen mahdollistuvat.

2 KAISLA-HANKE

KAISLA-hanke käynnistyi Satakunnan ammattikorkeakoulussa 7.4.2016. Hanketta rahoittivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Satakunnan ammattikorkeakoulu kokonaisuudessaan 40 628,59 eurolla, josta henkilöstökustannuksia oli 38 599,19 € muita kustannuksia 2 029,40 € ja yleiskuluja 0 € (Taulukko 1).

Hankkeessa työskenteli kaikkiaan 9 työntekijää. Projektipäällikön ja -tutkijoiden lisäksi hanketiimi koostui sisällön asiantuntijoista, joilla on tietoa laaja-alaisesta esteettömyydestä sekä kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä. Lisäksi hankkeessa käytettiin Stress Free Area -konseptin asiantuntijaa hankkeen toisessa vaiheessa kehitettävän koulutuspaketin sisällöntuon tueksi. Hankkeeseen osallistui 15 korkeakouluopiskelijaa, jotka toteuttivat opinäytetyötutkimusta tai suorittivat projektiopintoja

Hankkeen aikana osallistuttiin kahteen esittelytilaisuuteen, Esteetön Extreme fun -päivään Kaupungin kuntoutuskeskuksessa (21.9.2016) ja Porin Vammaisneuvoston kokoukseen (26.9.2016), joissa esiteltiin hanketta ja sen toimintaa. Esteetön Extreme fun -päivässä testattiin myös hankkeessa laaditun asiakaskyselyn täytettävyyttä ja kysymystenasettelun selkeyttä, mikä antoi arvokasta tietoa

kyselyn viimeistelyyn. Hankkeen aikana tuotettiin kaksi opinäytetyötä: Hunnako 2016 ja Aerila & Mäkivirta 2016.

2.1 Hankkeen tavoitteet ja aikataulu

Hankkeen päämääränä on edistää kaikkien mahdollisuutta osallistua liikunnallisiin ja erilaisiin harrastuselämyksiin. Toiminnan lähtökohtana on ilmapiiiri ja oppimisympäristö, jossa kaikki ovat tasavertaisia ja oikeudenmukaisuus toteutuu. Hankkeen tavoitteena on 1) selvittää kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien tilaa Satakunnassa, 2) edistää kaikkien erityisesti erityisryhmiin lukeutuvien harrastajien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa Satakunnan alueella sekä 3) lisätä liikuntapalveluita tarjoavien ja korkeakouluopiskelijoiden osaamista kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen. Hankkeen kohderyhminä ovat yksityiset palveluntarjoajat Satakunnassa, liikuntapalveluita käyttävät asiakkaat ja Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijat. Hankkeen tarkempi aikataulutus on esitetty taulukossa 2.

TAULUKKO 1. KAISLA-hankkeen budjetti 1.1.2016–31.12.2016

Valtion avustus/Opetus- ja kulttuuriministeriö	20 000 €	49 % osuus
Satakunnan ammattikorkeakoulun omarahoitusosuus	20 730 €	51 %
Rahoitus yhteensä	40 730 €	100 %

TAULUKKO 2. KAISLA-hankkeen aikataulu 7.4.2016–31.12.2016

KAISLA-hankkeen toimenpiteet	huhti- touko	kesä- heinä	elo	syys	loka- marras	joulu
Projektin käynnistys ja valmistelu						
Valtti-toiminnan valmistelut						
Valtti-toiminnan toteutuminen						
Opinnäytetyöprosessin käynnistyminen ja liikuntapalveluntuottajien kartoitus						
Erityisryhmien (asiakkaiden) sähköisen kyselylomakkeen laadinta ja kyselyn toteutus						
Opiskelijaharjoittelijan tehtävät						
Liikuntapalveluntuottajien kyselyjen ja haastattelujen toteutus						
Liikuntapalveluntuottajien kyselyn ja haastattelujen purku ja analysointi						
Tapahtumavalistelut (Tie tähtiin)						
Koulutustilaisuus (Stress Free Area)						
Kyselyjen ja haastattelujen yhteenveto, loppuraportin laadintaa (-tammi2017)						

2.2 Hankkeen toteutus ja eteneminen vaiheittain

Hankkeen toteutus jaettiin kolmeen toimintavaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin sekä palvelun tarjoajien (julkisen ja yksityinen), että asiakkaiden mahdollisia esteitä, haasteita sekä kiinnostusta kaikille avoimien palveluiden järjestämiseen ja niihin osallistumiseen. Toisessa toimintavaiheessa edistettiin kaikkien, erityisesti erityisryhmiin lukeutu-

vien harrastajien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa Satakunnan alueella pilotoimalla Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n toteuttamaa VALTTI-toimintaa sekä toteuttamalla Tie Tähtiin -urheilutapahtuma tammikuussa 2017 Porissa. Kolmannessa toimintavaiheessa toteutettiin konsultaatiopaketti kaikille avoimien liikuntatuntien toteuttamisesta, käynnistettiin suunnitelma kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisen koulutuspaketista sekä perustettiin hankkeelle ohjausryhmä.

3 TOIMINTAVAIHE I: Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden tilasta Satakunnassa

3.1 Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä julkisella sektorilla

Vuonna 2015 Satakunnan väestöpohja oli 222 957 henkilöä, josta 24,8 % eli 55 293 on yli 65-vuotiaita (www.satamittari.fi). Erityisliikuntaa tarvitsevien määrä Satakunnassa on 113 485 henkilöä, joista muita kuin ikääntyneitä 58 165 henkilöä. Osaavien ohjaajien sekä ammattitaitoisen henkilökunnan rooli on tärkeä erityisryhmien liikunnan tukemisessa ja rohkaisemisessa.

Aineistonkeruu

Satakunnan kuntien erityisliikunnan tilannetta selvitetiin syyskuussa 2016 kuntien www-sivuilta löytyvän informaation perusteella.

Tulokset

Satakunnan 18 kunnassa erityisliikunnanohjaaja löytyy neljästä kunnasta (Harjavalta, Huittinen, Kankaanpää, Rauma). Kunnilla on hyvin vaihtelevat käytännöt liikuntapalveluiden järjestämisessä. Osalla on kunnan järjestämää ohjattua liikuntaa, toisissa taas seurat ja järjestöt ovat aktiivisia. Kunnissa järjestetty erityisryhmien liikunta kattoi pääasiassa ikäänty-

neiden ohjattua ryhmätoimintaa, lapsille järjestettyä ohjattua toimintaa oli vähäisesti ja työikäisille ei ollenkaan. Www-sivujen kautta informaatiota esimerkiksi liikunnan tarjonnasta ja ohjaajista oli saatavilla vaihtelevasti. Varsinkin tiedot liikuntatilojen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta olivat poikkeuksetta puutteelliset.

Kuntien velvollisuus on liikuntalain mukaan edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksista liikkua ja harrastaa liikuntaa. Tämä ei tarkoita, että kunnan on itse järjestettävä omana toimintanaan erityisryhmien liikuntaa, vaan niissä on huolehdittava ja organisoitava, että liikunnan harrastaminen kunnassa on kaikille mahdollista. Siksi myös kuntien omilta www-sivuilta olisi hyvä löytyä kattavat tiedot niiden liikuntapalveluiden tuottajista (seurat, yhdistykset, yritykset), jotka toteuttavat harrastusmahdollisuuksia erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Myös tiedot tiloista, jotka ovat esteettömästi saavutettavissa, olisi hyvä löytyä www-sivuilta. Kuntien olisi hyvä nähdä esteettömät tilat niiden käyttöasteen nostamisen mahdollistajana sekä markkinointivalttina.

TAULUKKO 3. Satakunnan kuntien järjestämästä liikuntatarjonnasta ja liikuntapaikkojen esteettömyyden tilasta internet-sivuilta kerätyn tiedon mukaan.

Kunta	Liikuntatarjonta ja esteettömyyden tila
Eura	<p>Ei omaa erityisliikunnan ohjaajaa. Toteutettu erityisryhmien liikunnan kehittämishanke 2013–2015, jossa on koottu tietoja Eurassa toteutettavasta erityisryhmien liikunnan tarjonnasta. Koottuja tietoja ei ole päivitetty syyskuuhun 2016 mennessä.</p> <p>Eurassa on toteutettu mittava Urheilutalon remontti, mutta mainintoja rakennuksen esteettömyydestä tai tilojen käytettävyydestä ei ole löydettävissä. Kolmesta kunnan koulusta on tehty esteettömyys selvitys (koulujen liikuntasalit ovat iltaisin käytössä seuroille ja yhdistyksille).</p>

Kunta	Liikuntatarjonta ja esteettömyyden tila
Eurajoki	Ei ohjattua liikuntaa kunnan toimesta, ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Harjavalta	Vuonna 2013 avatussa uudessa liikunta- ja uimahallissa on erityisliikunnan ohjaaja. Tarjonnasta löytyy joitain ohjattuja erityisryhmille suunnattuja tunteja. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Honkajoki	Ei tietoja liikuntapaikkojen esteettömyydestä. Ei ohjattua liikuntatoimintaa.
Huittinen	Kaupungin erityisliikunnanohjaaja järjestää yhdessä paikallisten seurojen ja yritysten kanssa joitain erityisryhmille suunnattuja liikuntatunteja. Tunnit ovat suunnattu aikuisille. Kolmesta liikuntatilasta on tehty esteettömyyselvytykset.
Jämijärvi	Kunnan nettisivuilta ei löydy erityisryhmille tarkoitettua liikuntatarjontaa. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Kankaanpää	Muutamia erityisryhmille suunnattuja ohjattuja tunteja, joista vastuuhenkilönä on erityisryhmien liikunnanohjaaja. Osa järjestetään yhteistyössä Kankaanpään Kuntoutuskeskuksen kanssa. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Karvia	Ei erityisliikunnanohjaajaa eikä tietoja liikuntatilojen esteettömyydestä.
Kokemäki	Liikunnanohjaaja järjestää ikäihmisille suunnattuja ryhmiä. Paikkakunnalla uudehko liikuntahalli, josta ei löydy kunnollisia tietoja www-sivuilta.
Luvia	Kunnan liikunnan ohjaaja järjestää muutamia ikäihmisille suunnattuja liikuntatunteja. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Merikarvia	Ei kunnan toimesta ohjattua liikuntaa, ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Nakkila	Ei tietoja.
Pomarkku	Viime vuonna valmistunut uusi monitoimihalli, ei tietoja tilojen esteettömyydestä tai saavutettavuudesta nettisivuilla. Ei omaa ohjattua liikuntaa kunnan toimesta.
Pori	Nettisivujen mukaan tällä hetkellä toiminnassa on ohjattua liikuntaa ikääntyneille ja erityistä tukea tarvitseville lapsille. Ei tietoja liikuntatilojen esteettömyydestä.
Rauma	Kaupunki järjestää jonkin verran ohjattuja soveltavan liikunnan ryhmiä niin aikuisille kuin lapsille. Raumalla on oma erityisliikunnanohjaaja. Tiedot ryhmistä ovat helposti löydettävissä nettisivuilta, mutta tilojen esteettömyydestä ei ole tietoja.
Siikainen	Kunta ei järjestä ohjattua liikuntaa. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Säkylä	Ei ohjattua liikuntatoimintaa. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.
Ulvila	Ikäihmisille suunnattuja liikunnanohjaajan ohjaamia ryhmiä pari, ei muuta erityisryhmien liikuntaa. Ei tietoja tilojen esteettömyydestä.

3.2 Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä yksityisellä sektorilla

Tässä toteutusvaiheessa selvitettiin yksityisten liikuntapalveluntuottajien tietoisuutta kaikille avoimista liikuntapalveluista sekä valmiuksia kaikille avoimen toiminnan kehittämiseen ja järjestämiseen. Osan selvitystyöstä teki korkeakouluopiskelija opinnäytetyön muodossa (Hunnakko 2016.)

Aineistonkeruu

Toteutusvaiheessa selvitettiin yksityisten liikuntapalveluntuottajien valmiuksia kaikille avoimien palveluiden järjestämiseen ja toiminnan kehittämiseen erityisliikunnan osa-alueella. Kesällä 2016 toteutettiin Satakunnan alueen yksityisten liikuntapalveluiden tuottajien määrän ja yhteystietojen kartoitus. Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui 30 Satakunnan alueen liikuntapalveluiden tuottajaa, joille lähetettiin syksyllä tutkimusta koskeva saatekirje. Tutkimus toteutettiin kyselylomaketta ja puhelinhaastattelua käyttäen. Kyselylomake julkaistiin sähköisenä syyskuun alussa. Kyselylomakkeiden sisältö muotoiltiin käyttäen monivalintakysymyksiä, Likert-asteikkoa ja avoimia kysymyksiä (Liite 1).

Tutkimuksen teemat:

- 1) osallisuus, esteettömyys ja saavutettavuus Satakunnan yksityisissä liikuntapalveluissa
- 2) liikuntapalveluiden tuottajien tarpeet ja toiveet kehittää kaikille avointa toimintaa ja palveluja
- 3) erityisryhmien liikuntapalvelujen mahdollistuminen Satakunnassa

Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselyyn vastasi yksitoista (11) palveluntuottajaa, jotka arvioivat erityisliikunnan tilaa omassa yrityksessään sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumista. Tutkimukseen osallistuneet yritykset luokittelivat palvelutarjontansa kuuluvan kunto- ja terveysliikunnan, harrasteliikunnan tai ikääntyneiden liikuntapalveluihin. Erityisliikuntaa järjesti neljä palveluntuottajaa. Palveluntuottajien arvion mukaan toimin-

nassa yhdistyivät useat liikuntamuodot ja eri-ikäisten asiakkaiden tarpeet. Etenkin ikäihmisten motivaatio liikkumiseen on selvästi kasvussa. Tuloksista ilmenei, että viisi vastaajista ei pitänyt soveltavaa liikuntaa kovin tärkeänä asiana yrityksessään. Erityisliikunnan kokivat melko tärkeäksi liikuntamuodoksi kolme yritystä ja erittäin tärkeäksi kaksi yritystä. Yksi vastaaja ei osannut sanoa mielipidettään.

Palveluntuottajat olivat osittain tietoisia asiakkaiden tarpeista ja toiveista erityisliikunnan toteuttamisessa. Erityisliikuntaa järjestettiin kaikissa kyselyyn vastanneissa kunnissa. Erottelevana tekijänä paikkakuntien välillä olivat liikuntamuodot ja soveltavan liikunnan kohderyhmät. Palvelutarjontaa oli saatavilla kuntosaliohjauksina ja liikuntaryhminä, joissa huomioitiin erityistä tukea tarvitsevat liikkujat. Erityisryhmille soveltuvat kuntosalilaitteet ja esteettömät tilat mainittiin muutamissa vastauksissa. Tilojen ja laitteiden sijoittelussa oli ajateltu käyttäjille sopivia olosuhteita, joten oman toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen mahdollistuivat kaikille. Erityisliikunnan palveluihin sisältyivät myös fysioterapeuttien ohjaamat harjoittelut ja tunnit.

Yksityisten palveluntuottajien liikuntatoiminta on profiloitunut kyselyn mukaan tietyille asiakasryhmille. Useimmiten erityisliikunta järjestetään tuki- ja liikuntaelinsairaille, diabeetikoille, pitkäaikaissairaille, liikuntarajoitteisille sekä neurologisille asiakkaille, mielenterveyskuntoutujille, kehitysvammaisille ja ikääntyneille. Neljä vastaajaa ilmoitti, että erityisliikunta ei kuulu yrityksen palveluvalikoimaan.

Erityisliikkujan tuen ja ohjaamisen tarve eri liikuntapalveluissa oli satunnaista. Vastaajista kaksi ilmoitti, ettei asiakas tarvitse koskaan ohjausta liikkumiseensa päivittäin. Neljä vastaajaa ilmoitti henkilön tarvitsevan harvoin apua päivittäin. Palveluntuottajista yksi kohtasi päivittäin tukea tarvitsevia asiakkaita usein ja kaksi joskus. Viikoittaisia tuen tarvisijoita mainittiin olevan joskus kolmessa yrityksessä ja harvoin kahdessa yrityksessä. Kuukausittaisia tuen

tarvitsijoita oli usein kahdella vastaajalla, mutta tarve vaihtelee asiakasryhmien mukaan.

Yleisesti esteettömyys ymmärrettiin turvallisena ja avarana ympäristönä, asianmukaisina välineinä sekä osaavina ammattilaisina. Esteettömyyttä kuvailtiin turvallisiksi ja avaraksi kulkuväyläksi. Kun esteettömyys toteutuu, tiloihin on helppo päästä erilaisin apuvälinein. Esteettömyys ja saavutettavuus koettiin tärkeänä osana yrityksen liikeidea ja asiakkaille välitettyä mielikuvaa. Yritysten oman arvion mukaan tilat olivat joko osittain esteettömiä tai kokonaan kaikkien liikkujien, myös erityisryhmien käytössä. Portaat tai toisessa kerroksessa olevat liikuntatilat vaikeuttivat kuitenkin kulkemista. Suurimpaan osaan tiloista on pääsy apuvälinein ja itsenäinen liikkuminen on mahdollista.

Yksityiset liikuntapalveluiden tuottajat arvioivat oman liikuntatilojensa tarkoituksenmukaisuutta erityisryhmien kannalta. Vastaajista yksi oli täysin eri mieltä, yksi jokseenkin eri mieltä, kun taas viisi vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä. Neljä vastaajaa oli täysin samaa mieltä siitä, että tilat ovat toimivat erityistä tukea tarvitsevalle henkilölle. Esteinä kaikille avoimen liikunnan järjestämiselle mainittiin tilojen esteettömyyden taso, korkeat osallistujamaksut, kysynnän puute sekä asiakkaan negatiiviset ennakkokäsitykset tarjolla olevista liikuntamuodoista. Yritysten tavoitteena on järjestää liikuntaa kaikkia käyttäjäryhmiä ajatellen ja vastaajista suurin osa oli erittäin tai melko kiinnostunut kehittämään toimintaansa kaikille liikkujille sopivaksi.

Vastaajilta kysyttiin, millaiselle kehittämistyölle yrityksessä on tarvetta. Suurin kehittämistarve liittyi yhteistyön hyödyntämiseen eri tahojen kanssa ja liikuntamahdollisuuksien tarjoamiseen kaikille liikkujille. Yhteistyön hyödyntämistä piti tärkeänä yhdeksän vastaajaa. Seitsemän vastaajaa korosti liikuntamahdollisuuksien tarjoamista kaikille. Yritykset toivoivat myös liikuntamahdollisuuksista tiedottamista erityisliikunnan kentällä. Eri sairaus- ja vam-

maryhmille suunnattuja liikuntavuoroja kannatettiin kolmen vastaajan osalta. Kaikille avoimen liikunnan järjestäminen edellyttää, että eri tahojen toimijat ovat tietoisia mahdollisista esteistä ja osaavat huomioida erityisliikkujia syrjäyttäviä tekijöitä. Viisi vastaajaa oli huolissaan siitä, ettei erityisryhmille toteutettavalla toiminnalla olisi kysyntää. Tulokset osoittivat, että vähäinen tiedotus ja markkinointi sekä ohjaajien ja avustajien puute vaikeuttavat erityisliikunnan toteuttamista. Myös muutamassa vastauksessa liikuntapaikkojen sijainti todettiin esteeksi. Kukaan vastaajista ei kuitenkaan vastannut, että erityistä tukea tarvitsevan henkilön tukemiseen ja ohjaamiseen ei ollut osaamista. Palveluntuottajilla oli mahdollisuus kommentoida lopuksi, mitä asioita he ovat halukkaita kehittämään yritystoiminnassaan. Vastauksissa painottui tiedottaminen esteettömistä tiloista ja ammattitaidosta sekä monipuolinen palvelujen tarjonta erilaisille liikkujille.

Haastatteluiden tulokset

Kyselylomakkeen lopuksi oli mahdollisuus ilmoittaa haastatteluun jättämällä yhteystietonsa lomakkeelle. Haastatteluun osallistui kaksitoista (12) vastaajaa: yksi toteutettiin kasvotusten ja loput (11) puhelimitse. Teemahaastattelussa syvennyttiin yritysten muutostarpeisiin ja toiminnan kehittämiseen. Haastattelun aihealueet luokiteltiin litteroinnin jälkeen kolmeen eri osa-alueeseen: 1) erityisliikunnan toteuttaminen, 2) esteettömyys ja saavutettavuus sekä 3) yritystoiminnan kehittäminen ja tulevaisuuden näkymät. Haastattelut analysoitiin viiden osa-alueen kautta (liite 3); ne nousevat esille myös hankesuunnitelmassa ja hankkeessa toteutetussa opinnäytetyössä.

Haastattelujen mukaan erityistä tukea tarvitsevien liikkujien joukko on marginaaliryhmä, jolle ei ole riittävästi resursseja organisoida erityisliikuntaa. Yksityisistä palveluntuottajista osa on pieniä toimijoita ja henkilökuntaa on rajallinen määrä. Esteitä erityisryhmille organisoituun liikuntaan aiheuttavat myös esteelliset tilat, korkeat osallistujamaksut, kysynnän

puute, yrityksen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä yleiset ennakkokäsitykset. Vähäisen osallistujamäärän vuoksi pienet toimijat eivät esimerkiksi pystyneet toteuttamaan sairauskohtaisia liikuntaryhmiä. Yritysten vahvuudeksi erottuivat moniammatillinen henkilökunta, verkostoituminen sekä jonkin asteinen esteettömyys, saavutettavuus ja asiakaslähtöisyys erityisliikunnan järjestämisessä. Kuntien ja kaupunkien vastuuta korostettiin erityisliikunnan järjestäjätahona. Muutamat toimijat toivoivat lisää osaamista erityisryhmien huomioimisessa. Tiedollisten valmiuksien lisäämisen koetaan auttavan laajentamaan näkökulmaa kaikille avoimeen liikuntakulttuuriin.

Yksityisten palveluntuottajien liikuntapalvelut olivat heidän oman arvionsa mukaan pääsääntöisesti esteettömiä ja saavutettavia. Esteettömyys nousi keskiöön, kun palveluntuottajat pohtivat kaikille avoimien liikuntapalvelujen kohdistamista erityisryhmille. Esteettömyys koettiin kaikkien käyttäjien huomiointina, helppoutena sekä asiakkaan toimintakyvyn ja itsenäisyyden tukijana. Muutamat haastateltavat mainitsivat, että esimerkiksi parkkipaikat olivat pääsisäänkäynnin läheisyydessä ja sisäänkäynti kuntosaliin oli esteetön. Kuntosalilaitteiden sijoittelua on myös ajateltu pyörätuolin käyttäjän kannalta sekä laitteiden käyttöä opastetaan tarvittaessa.

Esteettömyyden toteutumisessa asettivat puolestaan haasteita vanhat ja esteelliset rakennukset sekä kynnykset ja portaat. Yrityksissä tunnistettiin ja tiedotettiin esteettömyyteen liittyvät tekijät, mutta kaikille käyttäjille saavutettavia palveluja on mahdoton järjestää esteellisissä tiloissa. Esteellisissä liikuntatiloissa pääsy esimerkiksi suihkutiloihin ei ollut mahdollista ahtauden, luiskien ja hissien puutteen vuoksi.

Satakunnan alueen palveluntuottajat olivat motivoituneita kehittämään yritystoimintaa kaikille liikkuvalle soveltuvaksi. Kehittämisehdotukset liittyivät palveluihin, tiloihin, verkostoitumiseen ja asiakasryhmän laajentamiseen. Kaikille avoimen toiminnan järjestämiseen toivottiin myös henkilöä, joka lähtisi

mukaan erityisryhmien liikuttamiseen ja innostuisi järjestämään kaikille avoimia ryhmäliikuntatunteja. Verkostoituminen eri tahojen kesken koettiin hyödylliseksi yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Tällä tavoin erityisryhmien liikkuja tavoiteltaisiin liikunnan pariin, sillä ryhmässä kynnys liikkumiseen usein madaltuu. Puolet vastaajista kertoi, että yhteistyö oli käynnissä tai vireillä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Yksityisiltä palveluntuottajilta tiedusteltiin, kokevatko he tarpeelliseksi liikuntamahdollisuuksiin johdattavaa tukihenkilöä. Aikuisväestölle suunnattua tukihenkilöä toivottiin tsemppaamaan passiivisia erityisryhmien liikkuja. Liikkujat, jotka passivoituvat kotiin eivätkä harrasta liikuntaa, tarvitsevat rohkaisua. Passiivisten liikkujien tavoittaminen koettiin vaikeana. Eläkeläisryhmien tukihenkilölle ja aktivoimistoimille nähtiin myös tarvetta.

Yksityiset liikuntapalveluiden tuottajat kokivat, että erityisryhmien tarpeet liittyvät henkilön fyysisiin rajoitteeseen. Käsitteenä erityisryhmä herätti vastajissa ajatuksia erilaisista sairauksista ja vammoista, jotka alentavat toimintakykyä. Erityisliikunnan ajatellaan olevan oma kapea lohkonsa liikuntapalvelujen valikoimassa.

Haastateltavat liikuntapalvelujen tuottajat kuvasivat palvelutarjontaansa pääosin kuvailemalla asiakkaidensa ikäjakamaa, mikä oli useimmiten laaja, vaihdellen jopa 14–90-vuotiaisiin kävijöihin. Laajan ikäjakaman myötä useimmat haastateltavista kertoivat tarjoavansa palveluitaan laidasta laitaan eri-ikäisille ja eritasoisille liikkujille kysynnän mukaan. Yksi haastateltavista kuvasi aktiivikävijöiden olevan iältään 25–40-vuotiaita, mutta kävijöitä on myös nuoremista ja vanhemmista ikäryhmistä. Haastateltavat toivat esille ikäihmisille tarjottavat kuntosaliryhmät ja ryhmäliikuntatunnit, joita pyrittiin tarjoamaan päivä-aikaan tilojen käyttöasteen ollessa vähäisempi.

Haastatteluista nousi esille myös palveluntuottajien erilaiset yritysmuodot, palvelutarjonnan moni-

puolisuus ja kävijöiden määrä. Osassa paikoista oli tarjolla runsaasti erilaisia liikuntamuotoja ja tiloja, jotka mahdollistavat erilaisten liikkujien huomioimisen ja yksilöllisemmät tarpeet. Yritysten palvelutarjonta vaihteli kuntosaliryttäjistä monipuolisesti erilaisia ryhmäliikunta- ja yksilötunteja tarjoavaan toimintamuotoon. Yrityksissä, joiden kävijämäärä oli suurempi, oli myös laajempi palveluvalikoima ja enemmän työntekijöitä käytettävään.

Yksi haastateltavista kertoi heidän tarjoavan kohdennettuja ryhmiä ja huomioivan monipuolisesti asiakkaidensa erityistarpeet. He tekevät yhteistyötä myös lähialueen hyvinvointi- ja liikuntapalveluita tarjoavan toimijan kanssa, mikä on tuonut yritykselle kävijöitä erityistarpeineen. Haastateltava kertoi myös huomioineensa erään asiakkaan yksilölliset erityistarpeet, mikä mahdollisti asiakkaan käynnin yrityksessä ja tarjottujen liikuntamuotojen hyödyntämisen. Yrittäjä kertoi, että tarvittavat tukikeinot pyritään aina toteuttamaan yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti, jos se vain on mahdollista.

3.3 Selvitys yksilöiden osallistumisesta kaikille avoimiin liikuntapalveluihin

Asiakaskyselyn (Liite 2.) tavoitteena oli selvittää henkilöiden mahdollisuuksia liikkua, harrastaa liikuntaa ja viettää vapaa-aikaa Satakunnassa. Lisäksi asiakaskyselyn tavoite oli saada tietoa käyttäjien tarpeista ja toiveista palvelujen kehittämiseksi.

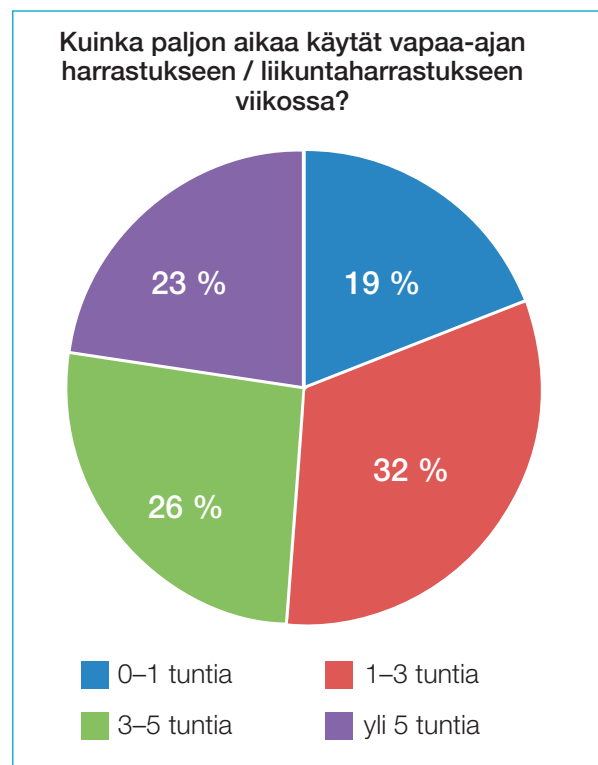
Aineistonkeruu

Asiakaskysely laadittiin e-lomakkeelle ja kyselylinkki oli avoinna 3.10.–30.11.2016. Elektronisen kyselyn lisäksi asiakkaita lähestyttiin myös yhdistysten kautta, jolloin kysely toteutettiin henkilökohtaisina käynteinä. Tutkimuksessa käytiin yhdessä kehitysvammaisten työ- ja toimintakeskuksessa sekä vammaisyhdistyksen kokoontumisessa, jossa oli edustus kolmesta Satakunnan kunnasta. Näiden lisäksi käyntejä tehtiin kahteen yhdistyksen ylläpitämään

mielenterveyskuntoutujien yksikköön Porissa. Lopullinen vastaajien määrä oli 97.

Tulokset

Asiakaskyselyn vastaajista suurin osa oli yli 65-vuotiaita naisia. Valtaosa vastaajista oli eläkeläisiä. Suurin osa vastaajista koki liikunnan tärkeäksi osaksi terveyttä ja kokivat liikunnan mielekkäänä. Valtaosa vastaajista koki voivansa viettää vapaa-aikaansa kuten haluavat, mutta vastauksista 1/4 kohdentui ”en” tai ”en osaa sanoa” vastauksiin. Vastaajien terveydentilaa kuvaavissa kysymyksissä esille nousi, että suurimmat terveydelliset ongelmat ovat ylipaino, lihavuus, mielenterveyden häiriöt, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet sekä sydän- ja verisuonisairaudet. Vastaajien tarvitsemia palveluja olivat kuljetus- ja saattopalvelut, henkilökohtainen avustaja, vammais- palvelut, psykososiaaliset avopalvelut, asumispalvelut, päivätoiminta ja kuntoutuspalvelut.

Kuvio 1.

Vapaa-ajan tai liikunnan harrastamisen mahdollisuudet

Liikunnan harrastamisen mahdollistavina tekijöinä vastaajat pitivät omaa terveydentilaansa, matalan kynnyksen palveluja, vapautta liikkua koska haluaa, lähellä olevia liikuntapaikkoja, rahaa, motivaatiota, ajankäytön hallintaa, ohjattuja ryhmiä, oman auton käyttömahdollisuutta, avustajia, toimivia /soveltuvia tiloja harrastamiseen.

Vapaa-ajan tai liikunnan parissa korostuivat seuraavat tarpeet:

- motivointi (motivaatio liikkumiseen ja pitkäjänteisyyteen)
- avustaja
- tsemppari tai kaveri mukaan harrastukseen
- ohjatut ryhmät
- ammattitaitoinen ohjaus liikunnan parissa (sovellettavat harjoitteet, suoritustekniikat ym.)
- kuljetuspalvelut
- tietoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista.

Liikunnan ja vapaa-ajan harrastamisen merkittävimmät esteet

Taloudellinen resurssi harrastamiseen nousee esille vastauksista. Vastaajat arvioivat käyttävänsä rahaa vapaa-ajan harrastuksiin tai liikuntaharrastuksiin keskimäärin 1–15 € viikossa. Avustajapalveluihin tällä hetkellä suurin osa ei käytä rahaa ollenkaan. Kuljetuspalveluihin suurin osa vastaajista ei myöskään käyttänyt tällä hetkellä ollenkaan rahaa, 17 % vastaajista käytti 1–15 € ja 8 % vastaajista 16–30 €. Vastaajat arvioivat, että liikunta tai harrastuspaikalle kulkemiseen kuluu alle 30 min aikaa. Taloudellisen tilanteen lisäksi harrastamisesta tekevät haasteellisen sellaiset asiat, jotka ovat erityisryhmille hyvin arkipäiväisiä. Näitä ovat esimerkiksi terveydentila, harrastuskaverin puute, motivaatio, sitoutuminen harrastukseen sekä kynnys osallistua niin sanottuihin tavallisiin liikuntaryhmiin. Selkeästi harrastamista estivät myös tiedolliset asiat, kuten missä harrastaa liikuntaa, mistä kysyä mahdollisuuksista ja mikä taho liikuntaa järjestää. Vastaajat kokivat, että esteettömistä tiloista ei ole tiedotettu,

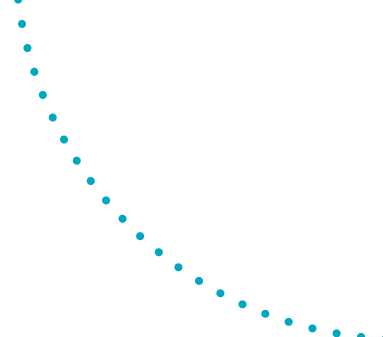
mikä vaikeuttaa harrastamista. Valtaosa vastaajista kuitenkin haluaisi liikkua nykyistä enemmän.

Liikunnan ja vapaa-ajan harrastamisen merkittävimpinä esteinä nousivat esiin:

- sairaus / vamma / toiminnan rajoite
- liikuntapaikan esteettömyys
- kuljetuspalveluiden puute
- julkisten liikenneyhteyksien puuttuminen
- tukiverkoston tai vertaisryhmien vähäisyys
- syrjäinen asuinpaikka
- liikuntaharrastusten aikataulut
- sitoutuminen harrastukseen
- yksinäisyys
- arkuus, pelokkuus, ahdistuneisuus
- mielenterveyden häiriöt
- liikuntaharrastusten hinta
- taloudellinen tilanne
- taloudellisen tuen puute.

Kyselytutkimuksessa vastaajat kertoivat myös avoimella vastauksella, miten he viettävät vapaa-aikaansa. Moni oli mukana vapaaehtois- tai yhdistystoiminnassa. Liikuntaa harrastivat useat vastaajat, mutta liikuntamuodoissa korostuivat oman aikataulun mukaan ja yksin harrastettavat lajit kuten kävely, uinti, sauvakävely, hyötyliikunta (ulkotyöt ja kotityöt), pyöräily, omaehtoinen jumppaaminen kotona, kuntosalilla käynti. Lukeminen, TV:n katselu, käsityöt, ystävien ja perheen kanssa oleminen sekä kotona oleminen nousivat myös yleisiksi tavoiksi viettää vapaa-aikaa. Jonkin verran vastaajissa oli myös kulttuurin harrastajia.

Monet haastateltavien liikuntalajeista ovat itsenäisesti harrastettavia, joita voi harrastaa suoraan kotiovelta lähtien. Tämä saattaa selittää vähäistä kuljetuspalveluiden rahankäyttöä tällä hetkellä. Suurimalla osalla vastaajista liikuntapaikalle kulkemiseen kuluu aikaa alle 30 min, joka saattaa olla myös yksi selittävä tekijä vähäiselle kuljetuspalvelun käytölle. Lisäksi vastauksissa kävi ilmi, että oman auton käyttömahdollisuus on yksi harrastustoimintaa mahdol-

listavista tekijöistä. Osa vastaajista kuuluu vammais- palveluiden piiriin, jolloin kuljetuspalvelut kuuluvat heille pienellä omavastuuosuudella ja tämä alentaa määrällisesti kuljetuspalveluihin kulumaa rahamäärää asiakkaan näkökulmasta. Muille kuin vammaispalve- luihin kuuluville kyseessä saattaa olla myös heikko taloudellinen tilanne.

Kyselyn tulokset vahvistavat ajatusta siitä, että eri- tyisryhmät käyttävät heille varta vasten suunnattuja palveluja ja jos niitä ei ole, he eivät automaattisesti hakeudu muiden ohjattujen harrastusmahdollisuuk- sien pariin. Tulevaisuudessa tarvitaan myös asen- teisiin vaikuttamista, jotta erityisryhmiä voidaan kannustaa osallistumaan yhteiskunnan toimintoihin rohkeammin toimintakyvyn niin salliessa. Vastaajien liikunta painottuu paljon omaehtoiseen liikkumiseen, mutta kyselystä ei selviä, onko tämä liikunta riittävää terveyden edistämisen näkökulmasta. Tämän vuok- si liikkujia tulisi kannustaa monipuolisemmin erilais- ten harrastusten pariin.

4 TOIMINTAVAIHE II: Kaikille avoimen liikuntatarjonnan edistäminen Satakunnan alueella

4.1 Osallistuminen valtakunnallisen Valtti-ohjelman pilotointiin

Hankkeessa pilotoitiin Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n kansainvälisessä SEDY-hankkeessa kehittämää Valtti-ohjelmaa. Valtti-ohjelmassa opiskelija saa valmiudet toimia henkilökohtaisena vammaisliikunnan ohjaajana eli Valttina. Valtti toimii harrastuksen pariin saattajana erityistä tukea tarvitsevalle henkilölle. Valtti toimii ohjattavansa liikuntakaverina, ohjaajana, tukihenkilönä ja konsulttina. VAU:n tavoitteiden mukaan Valtti-mallia on tarkoitus kokeilla 10–13 paikkakunnalla yhteistyössä ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten kanssa syksyllä 2016.

Satakunnan ammattikorkeakoulussa Valtti-toiminta pilotointi toteutettiin osana fysioterapiaopiskelija Anni Virtasen opinnäytetyötä yhteistyössä KAISLA-hankkeen kanssa. Pilotoinnilla haluttiin lisätä opiskelijoiden valmiuksia tukea erityistukea tarvitsevien henkilöiden mahdollisuuksia osallistua mielekkääseen vapaa-ajan liikuntaan ja samalla lisätä erityistukea tarvitsevien henkilöiden mahdollisuuksia osallistua liikuntaan ja harrastuksiin. Hankkeessa myötävaikutettiin Valtti-ohjelman vakiintumiseen ammattikorkeakoulussa niin, että jatkossa opiskelijoilla on mahdollisuus saada koulutuksen tarjoamat valmiudet osana tutkintokoulutuksen opintojaan. Satakunnan ammattikorkeakoulun Valttikoordinaattorina toimineen Anni Virtasen tehtävänä oli toimia alueen Valttien esimiehenä, ratkoa mahdollisia ongelmia sekä auttaa kokeilupaikkojen ja seurojen kartoittamisessa. Valttitoiminnan ajatuksena on integroitua ryhmiin, joita ei ole suunniteltu erityisliikkujiille vaan mahdollistaa osallistuminen yleisessä ryhmässä soveltaen ja avustajan tukemana. Tässä tulee esille Valtin tärkein rooli kannustaa lasta tai nuorta liikuntaharrastuksiin tutustuessa ja rohkaista osallistumaan muiden mukana.

Valteiksi kiinnostuneita ilmoittautui 10 opiskelijaa ja perheitä haki valtakunnallisen haun kautta Satakunnan alueelta reilut 20. Valttikokeilun alettua mukana oli kuusi perhettä ja kuusi Valttia. Mukana lajikoeluisissa olivat seuraavat toimijat: Sporttis-liikuntaryhmät erityislapsille, Räpylä-uintiryhmä, Giants-Keilaus nuorille suunnatussa ryhmässä, BC Sisu -pyörä-tuolikoripallo, Porin verkkopalloseura/pöytätennis, Piuma tanssi- ja liiketerapia, Pallosalamien fudisjoukkue, Satasyke-temppukerho sekä Fudoshin Judoseura. Valttikokeilun aikana toimijoille on jäänyt positiivinen tunne mukana olleiden urheiluseurojen suhtautumisesta erityisliikkujiin. Valttikoordinaattori oli erittäin tyytyväinen Satakunnan seurojen toimintaan, joka on hyvin monipuolista. Hän koki, että liikuntaseurat olivat innokkaita vastaanottamaan uusia asiakkaita.

Pilotissa mukana olleet Valtit kokivat toiminnan hyvänä ja käyttivät mahdollisuutta opintopisteiden kartuttamiseen. Valtit toivoivat vastuuta harrastuskokeilujen suunnittelussa ja olivat innostuneita toimimaan pilotissa. Valttitoiminnasta saadun palautteen perusteella tämän kaltainen toiminnallinen kokonaisuus tuki opiskelijoiden oppimista ja he saivat uusia kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisesta. Opiskelijat kokivat perheiden sitoutumattomuuden pilottiin haasteellisena, sillä se hankaloitti heidän toimintaansa lasten kanssa. Opiskelijat toivoivat perheiltä aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta.

Tulevaisuuden kehittämiskohteita Valttitoiminnassa ovat koordinoimien selkiyttäminen ja tarvittavan resursoinnin tarkentaminen. Tätä on lähdetty jo tekemään ja esimerkiksi tuntiresursoinnin kannalta laskelma on tehty. Valtin vuosikelloa tulee vielä tarkentaa käytännössä ja koota valmis toimintamalli yhteen. Pilotoinnissa esille tulleita kehittämisen kohteita ovat myös lapsen toiveiden ja mielenkiinnon

esilletuominen vahvemmin sekä perheiden sitouttaminen lapsen harrastustoimintaan. Edellä mainittuja asioita pystytään kehittämään perehdyttämällä Valtit toimimaan toimintamallin ajatuksen mukaisesti sekä entistä selkeämmin tuoda perheille esille harrastusmahdollisuuksien merkitys lapselle. Lisäksi olisi hyvä keskustella heti aluksi perheen käytössä olevista resursseista ja voimavaroista lapsen harrastustoimintaa koskien.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta (VAU) järjesti 26.11.2016 palauteseminaarin pilottihankkeeseen osallistuneille, johon SAMKista osallistui KAISLA-hankkeen projektipäällikkö ja Satakunnan Valtti-koordinaattori. Seminaarin tavoitteena oli kerätä kokemuksia Valttiohjelmaan osallistuneilta opettajilta, Valtti-koordinaattoreilta ja Valteilta sekä arvioida pilottivaiheen onnistumista. Valtti-ohjelman pilottijakso todettiin erittäin onnistuneeksi, joten hyväksi koettua toimintamallia jatketaan. Palauteseminaarissa oli runsaasti esityksiä, joista osa löytyy osoitteesta: <http://www.vammaisurheilu.fi/ajankohtaista/uutiset>. Lisätietoa VAU ry:n pilottijaksosta löytyy raportista *Saari & Skantz 2017: Lisääntykö liike, löytykö harrastus?*

Oppilaitoksissa Valtti-koordinaattorin rooli koettiin erittäin tärkeäksi pilotin onnistumisessa. Valttitoiminnassa oppilaitosten välillä oli erilaisia käytäntöjä (mm. arviointikriteerit, tavoitteet, opintopisteet), joihin toivottiin yhtenäistä käytäntöä. Palautteen perustella esiin nousi seuraavia parannusehdotuksia Valttitoiminnan edistämiseksi:

- Valtteja koordinoivien oppilaitosten opettajilta toivotaan isompaa roolia Valttitoiminnassa
- Opettajien, Valtti-koordinaattoreiden ja Valttien tulisi tavata säännöllisesti
- Eri oppilaitosten välistä yhteistyötä Valttitoiminnan osalta tulisi tiivistää
- Opintopisteiden määrä tulisi kertyä toteutuneen työmäärän mukaan
- VAUn tulisi laatia Valttikäsikirja

Valtakunnallisesti myös perheiden ja Valttien sitouttaminen koettiin haasteelliseksi. Lisäksi toivottiin oman alueen seuratarjonnasta yhtenäistä listaa VAU:lle sekä kaupungin omalle sivulle tiedon saamisen helpottamiseksi.

4.2 Tie Tähtiin -tapahtuman toteutus Porissa tammikuussa 2017

Tie tähtiin -tapahtuma toteutettiin yhteistyössä Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n kanssa Porissa 18.1.2017. Paikalla oli kokemusasiantuntijoita, SAMKin opiskelijoita ja KAISLA-hankkeen toimijoita. Tapahtuma oli alun perin suunniteltu pidettäväksi 14.12.2016, mutta erilaisten yhteensattumien vuoksi se toteutettiin 18.1.2017. Tapahtuma oli maksuton ja kaikille avoin. Tapahtumaa markkinoitiin esitteen (liite 2.) avulla sähköpostitse, paperiesitteitä jakamalla ja Facebookiin luodun tapahtuman kautta. Tapahtumassa oli hyvä tilaisuus kokeilla erilaisia soveltavia urheilulajeja ja liikuntamuotoja, kuten pyörätuolikelauusta ja maalipalloa paralympiaurheilijoiden kanssa. Tapahtumassa oli myös mahdollisuus kuulla kokemusasiantuntijoiden kertomana omien unelmiensa tavoittelusta ja haaveiden toteutumisesta, saada tietoa VAU:n toiminnasta sekä kokea, kuinka kaikkien on mahdollista liikkua ja harrastaa liikuntaa, kun erityistarpeet on huomioitu ja henkilöllä on myönteinen asenne tekemiseen sekä uskoa itseensä ja unelmiensa toteutumiseen.

Tapahtumaan osallistui yli 50 henkilöä ja mukana oli lapsia, opiskelijoita ja aikuisia. Tapahtuman aikana saatu palaute oli myönteistä, lapset nauttivat liikuttamisen riemusta ja lajikokeiluista sekä aikuiset saivat lisätietoja erilaisista liikuntamahdollisuuksista, tapahtumista ja kursseista. Onnistuneen tapahtuneen saivat aikaan sujuva yhteistyö SAMKin, VAU:n toimijoiden, kokemusasiantuntijoiden ja opiskelijoiden kesken.

5 TOIMINTAVAIHE III: Kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisen osaamisen lisääminen

5.1 Konsultaatiopaketti kaikille avoimien liikuntatuntien toteuttamisesta

Konsultaatiopaketti toteutettiin kahden sosionomiopiskelijan opinnäytetyönä (Aerila & Mäkivirta 2016). Työn aiheena oli ”Kaikille avoin liikuntatunti – yksilön huomioiminen ryhmässä.” Toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohtana oli lisätä ja vahvistaa koululuokassa apuvälinettä käyttävän oppilaan osallisuutta koululiikuntatunneilla ja näin vahvistaa hänen vuorovaikutustaan toisten oppilaiden kanssa sekä antaa opettajalle voimavaroja, esimerkkejä ja malleja, miten liikuntatunteja voidaan soveltaa niin, että kaikki voivat osallistua yhteiseen tekemiseen. Tunteja toteutettiin yhteensä viisi kertaa. Opinnäytetyössä käytettiin kolmea eri tutkimusmenetelmää, joita olivat havainnointi, haastattelu sekä opinnäytetyöpäiväkirja.

Kaikille avoimien liikuntatuntien tärkeimmiksi asioiksi nousivat opetuksen, sääntöjen, tilojen sekä välineiden soveltaminen. Opinnäytetyön tuloksena voidaan todeta, että liikuntaryhmän yksilöistä muodostui tasavertainen ryhmä, jossa kaikki otettiin huomioon ja oppilaat löysivät yhdessä liikunnan ilon (Aerila & Mäkivirta, 2016.)

5.2 Koulutuspaketin suunnittelu ja pilotoinnin valmistelu

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli luoda koulutuspaketti liikuntapalveluita tarjoaville yrittäjille. Koulutuspaketin tarkoituksena on lisätä Satakunnan alueella liikuntapalveluja tarjoavien tahojen osaamista kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen. Koulutuspaketin suunnittelussa on käytetty apuna haastatteluista sekä kyselyistä nousseita seikkoja ja tarpeita. Lisäksi järjestettiin Stress Free Area -konseptin asiantuntijaluento, joka tarjosi uusia näkökulmia ja materiaalia

hankkeessa kehitettävän koulutuspaketin sisällöntuotannon tueksi. Asiantuntija tarjosi tietoa siitä, miten toimitiloista ja ympäristöstä voidaan toteuttaa stressittömiä ja mikä on tilasuunnittelun merkitys ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Teemat ovat kytkettävissä myös liikunta-palveluntuottajien tarjoamiin palveluihin ja yritystoimintaan, jotta he voisivat pohtia liikunta- ja toimitilojensa esteettömyyttä myös näiden näkökulmien kautta.

Koulutuspaketin suunnittelu on aloitettu vuonna 2016 ja pilotointi tapahtuu jatkohankkeessa vuonna 2017. Kartoitusten perusteella koulutuspaketin ensisijainen tavoite tulee olemaan palveluntarjoajien asenteellisten ja tiedollisten valmiuksien kehittämisessä. Lisäksi heidän taidollisia valmiuksiaan pyritään kehittämään antamalla heille valmiuksia muokata omia palveluitaan kaikille soveltuviksi. Kyselyiden ja haastatteluiden perusteella on esiin noussut seikkoja, joihin koulutuksella pyritään vaikuttamaan. Tärkeimpiä tekijöitä on palveluntuottajien halu tuottaa kaikille avoimia liikuntapalveluita. Tätä ajatusta pyritään koulutuspaketilla ensisijaisesti lisäämään. Lisäksi on huomattavissa, että kysyntä ja tarjonta eivät kohta. Eli kaikille avoimien liikuntapalveluiden käyttäjiä olisi, mutta tieto ei tavoita palveluntarjoajia.

5.3 KAISLA-hankkeen ohjausryhmän perustaminen

KAISLA-hankkeelle perustettiin oma ohjausryhmä hankkeessa esiin tulleiden tulosten ja toimenpideehdotusten eteenpäin saattamiseksi. Ensimmäinen ohjausryhmän kokoontuminen pidettiin 7.12.2016 jossa edustettuina oli laaja-alainen asiantuntemus, osaaminen ja verkosto (Taulukko 4 KAISLA-hankkeen ohjausryhmä). Ohjausryhmässä syntyi viikasta keskustelua ja todettiin hankkeen jatkuvuus tarpeel-

liseksi. Hankkeen selvitystyötä on tehty perusteellisesti, jonka perusteella hankkeen kakkosvaiheelle on asetettu tavoitteet jatkohakemuksessa. Kesusteluissa korostui verkostoituminen eri hankkeiden, yritysten ja kuntien kanssa, kaikkien opiske-

lijoiden rekrytointi, hyvien käytäntöjen levittäminen (mm. Euran kunta tarjoaa tilan ilmaiseksi käyttöön erityisliikuntaan), digitalisaation mahdollisuudet ja kolmannen sektorin tarjonnan ja tiedon kokoaminen.

TAULUKKO 4. KAISLA-hankkeen ohjausryhmä.

Ohjausryhmän jäsen	Rooli ohjausryhmässä	Edustama taho
Sari Rautio	Puheenjohtaja	Hämeenlinnan kaupunki
Tuula Rouhiainen-Valo	Varapuheenjohtaja	HYVO osaamisalueen johtaja, SAMK
Sirpa Isberg	Sihteeri	KAISLA hankkeen projektipäällikkö, SAMK
Annika Mäkelä	Hankkeen edustaja	Projektityöntekijä, SAMK
Niina Inberg	Hankkeen edustaja	Projektityöntekijä, SAMK
Tapio Myllymaa	Sisäinen arvioitsija	Lehtori, SAMK
Kati Karinharju	Hankkeen edustaja	Esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmän vetäjä, SAMK
Risto Lappalainen	Ulkoisen asiantuntija	Aivoliitto ry
Tiina Siivonen	Ulkoisen asiantuntija	Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry
Susanna Lahtinen	Ulkoisen asiantuntija	Porin perusturva, vammaispalvelut
Johanna Kuusisto	Ulkoisen asiantuntija	Porin kaupunki, vapaa-aikavirasto
Raija Kiviniitty	Ulkoisen asiantuntija	Porin vammaisneuvosto
Tanja Tauria	Ulkoisen asiantuntija	Verkostokoordinaattori, Malike-keskus
Heli Lamminen	Ulkoisen asiantuntija	Palveluohjaaja, SAMK, Soteekki
Erika Lindroos	Ulkoisen asiantuntija	Satasyke

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Osallisuuden edistäminen liikunnan harrastamisessa ja kaikille avoimen liikuntatarjonnan kehittäminen olivat KAISLA-hankkeen tärkeimmät päämäärät. Kaikille avoimen toiminnan lähtökohtana ovat ilmapiiri ja oppimisympäristö, jossa kaikki ovat tasavertaisia ja oikeudenmukaisuus toteutuu. KAISLA-hankkeen tavoitteena on lisätä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden osallistumista yleisesti tarjolla oleviin liikuntapalveluihin eriytettyjen palveluiden sijaan.

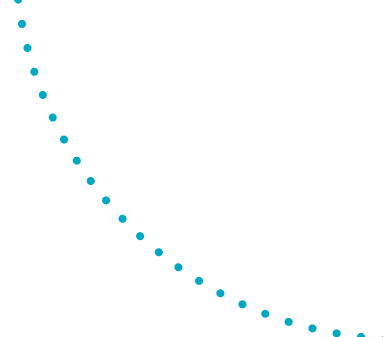
Hankkeen aikana tarkasteltiin sekä julkisen sektorin että yksityisen sektorin tämän hetkisiä valmiuksia järjestää liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia niin, että ne olisivat kaikkien käyttäjäryhmien saavutettavissa. Lisäksi kartoitettiin palveluiden käyttäjien näkemyksiä harrastamisen mahdollisuuksista. Hankkeen avulla saatiin arvokasta tietoa Satakunnan alueen erityisliikunnan ja kaikille avoimien liikuntapalveluiden tilasta. Etenkin julkisen sektorin ohella hyödyllistä tietoa saatiin yksityisten liikuntapalveluiden mahdollisuuksista ja valmiuksista järjestää kaikille avoimia liikuntapalveluita sekä erityisryhmiin lukeutuvien henkilöiden esteistä ja kiinnostuksen tasosta osallistua tarjolla oleviin liikuntapalveluihin.

Hankkeen tutkimuksesta selvisi, että Satakunnassa eri kunnilla on hyvin vaihtelevat käytännöt liikuntapalveluiden järjestämisessä: osalla on kunnan omasta puolesta järjestettyä ohjattua liikuntaa, toisissa taas seurat ja järjestöt ovat aktiivisia. Kuntien erityisryhmien liikunta koostui pääasiassa ikääntyneiden ohjatusta ryhmätoiminnasta, kun taas erityislapsille suunnattu toiminta oli hyvin vähäistä ja työikäisille sitä ei ollut ollenkaan. Kuntien velvollisuus on kuitenkin edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksista liikkua ja harrastaa liikuntaa. Tämä ei tarkoita, että kunnan on itse järjestettävä omana toimintanaan erityisryhmien liikuntaa, vaan heidän on huolehdittava ja organisoitava, että liikunnan harrastaminen kunnassa on kaikille mahdollista.

Koska kunnan omat resurssit eivät riitä erityisryhmien liikunnan järjestämiseen, tulee ratkaisuja pohdita muualta.

Liikuntapalveluita tuottavat tahot mieltävät erityisliikunnan ja kaikille avoimen toiminnan tärkeäksi asiaksi, mutta kokevat erityisliikkujien olevan pieni marginaalinen asiakaskunta. Siksi resurssia kaikille avoimen toiminnan järjestämiseen ei erikseen ole määritetty. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisliikunnan jaoston mukaan maan erityisliikunnan tarvitsijoiden väestöosuus vuonna 2014 on kuitenkin ollut 2 800 000 henkilöä (2014). Erityisliikunta nähdään myös omana erillisenä kokonaisuutena liikuntapalveluiden valikoimassa ja vastuun erityisliikunnan organisoinnista olevan julkisella sektorilla. Hankkeen tuloksista ilmeni, että niin yksityisen sektorin toimijat kuin palveluiden käyttäjät itse toivoivat erityisliikunnan järjestämisvastuun ja käytäntöjen selkiyttämistä. Yksityinen sektori suhtautui yhteistyöhön eri sektorien kesken kuitenkin myönteisesti ja on valmis tuottamaan palveluja vastuunjaon ollessa selvä.

Hankkeen tuloksista ilmenee myös, että yksityisillä liikuntapalveluilla toteuttavilla tahoilla on halukkuutta tuottaa kaikille avoimia palveluita, mutta osaaminen ja tieto kaikille avoimen toiminnan toteuttamisesta on vähäistä. Nyt päättyvän KAISLA-hankkeen jatkohakemuksessa on esitetty pilotoitavaksi koulutuspaketti yksityisille liikuntapalveluiden tuottajille. Hankkeessa tehdyn kartoitusten perusteella koulutuspaketin ensisijainen tavoite tulee olemaan palveluntarjoajien asenteellisten ja tiedollisten valmiuksien kehittämisessä. Lisäksi heidän taidollisia valmiuksiaan pyritään kehittämään antamalla heille valmiuksia muokata omia palveluitaan kaikille soveltuviksi. Koulutus on tulevaisuudessa jatkojalostettavissa niin laji- tai harrastuskohtaisiksi koulutuksiksi kuin julkisen sektorin toimijoille suunnatuksi koulutuskokonaisuuksiksi.

Palveluiden käyttäjille suunnatun asiakaskyselyn tulokset vahvistavat ajatusta siitä, että erityisryhmät käyttävät heille varta vasten suunnattuja palveluja ja jos niitä ei ole, he eivät automaattisesti hakeudu muiden ohjattujen harrastusmahdollisuuksien pariin. Selvityksestä ilmeni myös, että tukea tarvitsevilla yksilöillä on kiinnostusta osallistua yleisesti tarjolla olevaan toimintaan ja osallistua siitä koituviin kustannuksiin, mutta tarjonta tai tieto mahdollisuuksista on vähäistä. Tulevaisuudessa tarvitaan siis asenteisiin vaikuttamista, jotta erityisryhmiä voidaan kannustaa osallistumaan yhteiskunnan toimintoihin rohkeammin toimintakyvyn niin salliessa. Asiakaskyselyn vastaajien liikunta painottuu paljon omaehtoiseen liikkumiseen, mutta kyselystä ei selviä, onko tämä liikunta terveyden edistämisen näkökulmasta riittävää. Myös tämän vuoksi liikkuja tulisi kannustaa monipuolisemmin erilaisten harrastusten pariin.

Niin palveluiden käyttäjät kuin tuottajatkin olivat yhtä mieltä siitä, että erityistä tukea tarvitsevan henkilön harrastamisen mahdollisuutta edistäisi saumaton avustaja- tai tukihenkilötoiminta. Aikuisväestölle suunnattua tukihenkilöä toivottiin tsemppaamaan passiivisia erityisryhmien liikkuja. Hankkeen aikana toteutettu Valtti-toiminnan pilotti toi esille, että tämän kaltainen toiminta tuki ammattikorkeakouluopiskelijoiden oppimista ja sitä on hyvä jatkossakin toteuttaa sekä laajentaa koskemaan myös aikuisväestön liikkuja ja harrastajia. Satakunnan ammattikorkeakoulun Palvelukeskus Soteekissa toimii Kamupalvelu, joka tarjoaa palvelua yhdistysten, yhteisöjen tai organisaatioiden jäsenille. Toiminta perustuu tasavertaisuuteen, jossa tärkeintä on yhdessäolo ja tekeminen, ei niinkään avustaminen. Kamupalvelun opiskelijat tulevat seuraksi tai kaveriksi esimerkiksi

teatteriin, elokuvaan, lenkkipolulle tms., eikä palvelun ostajalle ole asetettu ikärajaa. Toiminnan vakiinnuttaminen ja laajempi markkinointi asiakasryhmille ovat Palvelukeskus Soteekin tulevaisuuden kehittämis-kohteita.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kaikille avoimen toiminnan tarvitsijoiden ja palveluntuottajien kohtaamista ei ole tapahtunut. Tulevaisuudessa tulee kohdentaa lisää tutkimusta kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen edistämiseen. Erillisen erityisryhmille suunnatun liikuntatarjonnan ohella kaikille avoimet liikuntapalvelut edellyttävät jo olemassa olevien palveluiden uudelleen suunnittelua ja organisointia. Sektorirajat ylittävää yhteistyötä tarvitaan, jolloin eri palveluita tarjoavat osapuolet siirtäisivät kehittämään palveluita yhdessä muodostaen toinen toisiaan tukevan palvelukokonaisuuden. Tällöin vältyttäisiin myös tilanteelta, jossa kunnissa tarjotaan osittain päällekkäisiä palveluja, jotka mahdollisesti jopa kilpailevat keskenään.

Toteutuneen KAISLA-hankkeen pohjalta on laadittu jatkohanke, jonka tavoitteena on vasta tutkimuksessa esiin nousseisiin haasteisiin. Jatkohankkeen päätavoitteena on kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien sekä harrastamisen edistäminen ja osallisuuden edistäminen, liikuntapalveluja tarjoavien tahojen yhteistyön edistäminen ja osaamisen kehittäminen kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen sekä korkeakouluopiskelijoiden osaamisen vahvistaminen toteuttaa kaikille avoimia liikuntamahdollisuuksia.

LÄHTEET

- Ala-Vähälä, T & Rikala, S. 2014. Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5
- Hunnakko, S. 2016. Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa -selvitys. Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116374/Kaikille%20avoimet%20liikuntamahdollisuudet%20Satakunnassa%20-%20selvitys.pdf?sequence=1>
- Karinharju K. & Tupala R. (2014). Tietoa, taitoa ja tulosta. SAMK esteettömyys ja saavutettavuus 2013 -raportti. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja B. Raportit 5/2014, Satakunnan ammattikorkeakoulu. URN:NBN:fi:amk-2014062713251
- Kuntoutussäätiön www-sivut. 2015. Kuntoutussäätiön selvitys: Kaikille avoin liikunta lisää osallisuuden kokemuksia. Viitattu 18.3.2016. <http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/liikuntajaosallisuus/kuntoutussaatian-selvitys-kaikille-avoin-liikunta-lisaa-osallisuuden-kokemuksia/>
- Liikuntalaki. 2015. 390/2015.
- Liikuntatieteellisen Seuran www-sivut. 2015. Viitattu 22.2.2017. <http://www.lts.fi/soveltava-liikunta>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, Erityisliikunnan jaosto. Erityisliikunnan perustiedosto 2014 http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/333/erli_perustiedot_paivitetty.pdf
- Pyykkönen, T. (toim.) 2015. Kohti yhdenvertaisia kuntien liikuntapalveluita. Erityisliikuntaa kuntiin 2013–15 -hankkeen loppuraportti. LTS:n tutkimuksia ja selvityksiä nro 12, 2015.
- Rintala, P., Huovinen, T. & Niemelä, S. 2012. Soveltava liikunta. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 168. Helsinki.
- Rouvinen-Wilenius, P. 2013. Voidaanko yhdenvertaista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä mitata? Diaesitys 19.9.2013. Suomen sosiaali ja terveys ry SOSTE, Helsinki, 19.9.2013. <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/679/fid/2406/>
- Saari, A. 2009. Vammaisurheilun integraatiotyössä haetaan tasa-arvoa ja tuloksia. Liikunta & Tiede 46 (4), 22–25.
- Saari, A. & Skantz. 2017. Lisääntyikö liike, löytyikö harrastus? Valtti-ohjelman pilottivaiheen raportti.
- Saloviita, T. 2012. Inklusio eli "osallistava kasvatus". Julkaisu *Inklusio eli "osallistava kasvatus" lähteitä sekä 13 perustetta inklusiota vastaan*. <http://users.jyu.fi/~saloviit/tutkimus/INKLUUSIO.20.3.2012.pdf>
- Satamittarit www-sivut. Viitattu 25.11. 2016. <http://www.satamittari.fi>
- Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. n.d. Integraatioprosessit. Viitattu 22.2.2017 <http://www.vammaisurheilu.fi/mika-on-vau/yleisesti-vausta/integraatioprosessit>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Viitattu 25.11.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Tilastokatsaus 9/2016, Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA2016. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131226/Tilastokatsaus%2092016%20netti_FINAL%20%282%29.pdf?sequence=1

LIITTEET

LIITE 1

Selvitys kaikille avoimien liikuntapalveluiden järjestämisestä yksityisellä sektorilla

Kysely liikuntapalveluiden tuottajille[kopio]

Hyvä palveluntuottaja!

Opiskelen kuntoutuksen ohjaajaksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa (SAMK). Teen opinnäytetyötä kaikille avoimista liikuntamahdollisuuksista Satakunnassa. Opinnäytetyö on osa Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) KAISLA-hanketta. Tutkimus suunnataan liikuntapalveluiden tuottajille Satakunnan alueella. Hankkeen tavoitteena on innostaa Teitä palveluntuottajia kehittämistyöhön, jonka lähtökohdiana on mahdollistaa liikkuminen eri asiakasryhmille.

Tässä kyselyssä kartoitetaan palveluntuottajan taustatietoja, soveltavan liikunnan nykytilaa, muutostarpeita ja mahdollisuuksia kehittää kaikille käyttäjäryhmille soveltuvia, matalan kynnyksen liikuntapalveluja. Lomakkeen tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Vastaukset tallentuvat e-lomakejärjestelmään tietojen lähettämisen jälkeen. Lomakkeen täyttämiseen kuluu aikaa n. 10 minuuttia ja vastausaikaa 14.9 asti. Jos kyselylomakkeesta tai opinnäytetyöstä on kysyttävää, vastaan mielelläni kysymyksiin. Opinnäytetyöohjaajana toimii lehtori, TtM Sirpa Jaakkola-Hesso (sirpa.jaakkola-hesso@samk.fi).

Yhteistyöstä kiittäen,
Satu Hunnako
satu.hunnako@student.samk.fi
puh. 045-3174528

Taustatiedot

1. Missä yrityksenne sijaitsee? --Valitse tästä--

2. Kuinka monta vuotta olette toimineet yrittäjänä?

- 0-1 vuotta 6-7 vuotta
 2-3 vuotta 8-9 vuotta
 4-5 vuotta yli 10 vuotta

3. Kuinka monta työntekijää yrityksessänne on? Yrittäjä lasketaan mukaan lukumäärään. ?

- 1-2 henkilöä 7-8 henkilöä
 3-4 henkilöä 9-10 henkilöä
 5-6 henkilöä 10 henkilöä tai enemmän

4. Mikä seuraavista liikuntamuodoista kuvaa nykyistä toimintaanne?

- lasten ja nuorten liikunta harrasteliikunta
 ikääntyneiden (+50 v) liikunta kunto- ja terveysliikunta
 kilpaurheilu soveltava liikunta erityisryhmille

Soveltava liikunta

5. Mikä on soveltavan liikunnan merkitys yrityksellenne? ei lainkaan tärkeä ei kovin tärkeä melko tärkeä erittäin tärkeä en osaa sanoa

6. Onko asiakkaiden tarpeita tai toiveita kartoitettu soveltavan liikunnan toteuttamisessa? kyllä ei

7. Järjestetäänkö yrityksessänne soveltavan liikunnan palveluja erityisryhmille? kyllä ei

Jos vastasitte kyllä, millaisia palveluja?

8. Millaisille vammais-/sairausryhmille järjestämänne liikuntatoiminta on suunnattu?

☐ pitkäaikaisairaatt	☐ kehitysvammaiset
☐ liikuntarajoitteiset	☐ sydän- ja verisuonitautia sairastavat
☐ diabeetikot	☐ neurologisia sairauksia sairastavat
☐ tuki- ja liikuntaelinsairaat	☐ näkö-/kuulovammaiset
☐ ikääntyneet	☐ jokin muu toimintakyvyn rajoite
☐ mielenterveyskuntoutajat	☐ erityisryhmille suunnattua liikuntaa ei järjestetä

Jos valitsitte jokin muu toimintakyvyn rajoite, mikä?

9. Kuinka usein asiakas tarvitsee erityistä tukea ja ohjausta liikkumiseensa?

	ei koskaan	harvoin	joskus	usein	aina
päivittäin	☐	☐	☐	☐	☐
viikottain	☐	☐	☐	☐	☐
kuukausittain	☐	☐	☐	☐	☐

Esteettömyys ja saavutettavuus

10. Mitä Teille merkittävät käsitteet esteettömyys ja saavutettavuus yrityksen kannalta?

11. Vastatkaa seuraaviin väittämiin.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Yrityksen toiminnassa otetaan huomioon eri käyttäjäryhmien tarpeet.	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennuksen esteettömyys (esim. esteetön kulkuväylä, luiska, hissi) toteutuu.	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristön esteettömyys, kuten esim. WC-tilat, istuinpaikat ja riittävä valaistus on huomioitu.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedotus ja viestintä on selkokielistä ja ymmärrettävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristössä on turvallista ja sujuvaa liikkua apuvälineen kanssa tai ilman.	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilökunnalla on osaamista ohjata soveltavasti liikkuvaa henkilöä.	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntatilat ovat tarkoituksenmukaisia erityisryhmille.	☐	☐	☐	☐	☐

Kehittämisen kohteet ja muutostarpeet

12.

	ei lainkaan kiinnostunut	ei kovin kiinnostunut	melko kiinnostunut	erittäin kiinnostunut	en osaa sanoa
Oletteko kiinnostuneita kehittämään toimintaanne kaikille liikunnan harrastajille sopiviksi?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Millaiselle kehittämistyölle yrityksessänne on tarvetta?

☐ henkilökunnan koulutus erityisryhmien ohjaamiseen ja tukemiseen	☐ liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen kaikille liikunnan harrastajille
☐ näkyvyyden, esim. tiedotuksen lisääminen soveltavan liikunnan toimijoille	☐ yhteistyön hyödyntäminen eri tahojen kanssa
☐ eri sairaus- ja vammaisryhmille kohdenneet liikuntavuorot	☐ jokin muu, mitä?
☐ tiedon lisääminen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta	

Jos vastasitte muu, mitä?

14. Mitkä tekijät ovat mielestänne esteenä soveltavan liikunnan toteutumiseen ja järjestämiseen?

☐ ohjaajien ja avustajien puute	☐ erityistä tukea tarvitsevan henkilön tukemiseen ja ohjaamiseen ei ole osaamista
☐ sopivien tilojen puute	☐ liikuntapaikkojen ja ympäristön esteellisyys
☐ rahoitus	☐ korkeat osallistujamaksut
☐ kuljetuspalvelut ovat puutteelliset	☐ palveluntuottajan sijainti
☐ kysynnän puute	☐ jokin muu, mikä?
☐ vähäinen tiedotus ja markkinointi	

Jos vastasitte muu, mikä?

15. Mitä asioita olette halukkaita kehittämään yritystoiminnassanne?

Osallistuminen puhelinhaastatteluun

Kyselyyn lisäksi toteutetaan puhelinhaastattelu viikolla 38, jossa kartoitetaan palveluntuottajan ajatuksia ja toiveita yritystoiminnan kehittämiseen. Puhelinhaastattelun tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Voitte jättää yhteystietonne tekstikenttään tai sähköpostiosoitteeseen satu.hunnakko@student.samk.fi.

Puhelinhaastattelun ajankohta sovitaan erikseen.

16.

Haluatteko osallistua puhelinhaastatteluun? kyllä ei

Yhteystiedot:

Palaute

17. Palaute kyselystä

LIITE 2

Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa -asiakaskysely

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

ASIAKASKYSELY:

Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa

Kyselyn tavoitteena on selvittää henkilöiden mahdollisuuksia liikkua, harrastaa liikuntaa ja viettää vapaa-aikaa. Vastaajana olet tärkeässä roolissa kertomassa, miten kaikille avoimia liikunnan ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia voitaisiin edistää. Kysely toteutetaan Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) KAISLA-hankkeessa (Kaikille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa).

Käsittelemme vastauksesi ehdottoman luottamuksellisesti. Vastaukset tallennetaan hankkeen tietojärjestelmään ja aineistoa hyödynnetään mahdollisessa jatkohankkeessa liikuntapalveluiden kehittämiseksi Satakunnan alueella. Vastauksesi on meille tärkeä ja antaa arvokasta tietoa palveluiden kehittämiseksi.

TAUSTATIEDOT

1. Ikä:

Alle 18

31 – 40

51 – 65

18 – 30

41 – 50

Yli 65

2. Sukupuoli:

Mies

Nainen

En halua määrittellä

3. Asuinkunta: _____

4. Elämäntilanne:

Kokopäivätyössä

Opiskelija

Äitiys- / isyys- /
hoitovapaalla

Osa-aikatyössä

Eläkeläinen

Työtön

Kuntoutusrahalla

TOIMINTAKYKYYN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

5. Mielestäni...

Kyllä

ei

en osaa sanoa

Liikunta on tärkeä osa ihmisen terveyttä.

Liikunta on tärkeä osa omaa terveyttäni.

Liikunnan harrastaminen on mielekästä, sillä se tuo elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia.

Voin viettää vapaa-aikaani miten haluan.

	Kyllä	ei	en osaa sanoa
Liikunta on tärkeä osa ihmisen terveyttä.			
Liikunta on tärkeä osa omaa terveyttäni.			
Liikunnan harrastaminen on mielekästä, sillä se tuo elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia.			
Voin viettää vapaa-aikaani miten haluan.			

1

6. Onko sinulla jokin sairaus / vamma / toimintarajoite?

- Kyllä (voit valita useamman vaihtoehdon)
- Ei (siirry kysymykseen 9)
- En halua kertoa (siirry kysymykseen 9)
☐ Liikuntavamma	☐ Hengityselinsairaus (esim. allergia, astma, COPD)
☐ Näkövamma	☐ Reumasairaus
☐ Kuulovamma	☐ Mielenterveyden häiriö
☐ Kehitysvamma	☐ Neuropsykiatrinen oireyhtymä (esim. autismi, Asperger, ADHD, Tourette)
☐ CP-vamma	☐ Neurologinen sairaus (esim. epilepsia, Parkinsonin tauti, MS-tauti)
☐ Tuki- ja liikuntaelinsairaus	☐ Ylipaino, lihavuus
☐ Sydän- ja verisuonisairaus (esim. diabetes, verenpainetauti)	

Jokin muu, mikä?

7. Kuulutko sairautesi / vammasi / toimintarajoitteesi vuoksi jonkin seuraavan palvelun piiriin?

☐ Sosiaali- ja perhepalvelut	☐ Psykososiaaliset avopalvelut
☐ Asumispalvelut	☐ Kuntoutuspalvelut
☐ Vanhuspalvelut	☐ Päivätoiminta
☐ Vammaispalvelut	☐ En kuulu

Johonkin muuhun, mihin?

8. Tarvitsetko sairautesi / vammasi / toimintarajoitteesi vuoksi joitakin seuraavista?

☐ Henkilökohtainen avustaja	☐ Kotihoito (kotipalvelu / kotisairaanhoido)
☐ Kuljetus- ja saattopalvelu	☐ En tarvitse
☐ Kotihoidon tukipalvelut
(esim. aterian- ja kauppapalvelu)	

Jotain muuta, mitä?

VAPAA-AIKA JA HARRASTAMINEN

9. Miten vietät vapaa-aikaasi?

10. Millaisia liikuntaharrastuksia sinulla on?

11. Mainitse, mitkä tekijät mahdollistavat liikunnan harrastamisen?

12. Mainitse, mitkä tekijät estävät liikunnan harrastamisen?

3

13. Tarvitsetko vapaa-ajanvieton tai liikunnan parissa apua, tukea tai ohjausta?

- Kyllä En

Jos kyllä, mitä?

14. Kuinka paljon aikaa käytät vapaa-ajan harrastukseen / liikuntaharrastukseen viikossa?

- 0 – 1 tuntia 3 – 5 tuntia
 1 – 3 tuntia Yli 5 tuntia

15. Kuinka kauan aikaa sinulta kuluu kotoa vapaa-ajan harrastus / liikuntapaikalle kulkemiseen?

- Ei yhtään 30 – 60 min
 Alle 30 min Yli 60 min

16. Kuinka paljon arvioit käyttäväsi rahaa viikossa...

	0€	1 – 15€	16 – 30€	31 – 50€	yli 50€	en osaa sanoa
Vapaa-ajan harrastuksiin						
Liikuntaharrastuksiin						
Avustajapalveluihin						
Kuljetuspalveluihin						

ERI OSA-ALUEIDEN VAIKUTUKSET LIIKUNNAN HARRASTAMISEEN

17. Kuinka usein seuraavat tekijät vaikeuttavat/estävät liikunnan toteutumista (rastita sopivin vaihtoehto)

FYYSISET TEKIJÄT	harvoin	joskus	usein	ei vaikutusta	en osaa sanoa
Sairaus / vamma / toimintarajoite					
Liikuntapaikat eivät ole esteettömiä					
Kuljetuspalveluiden puute					
Julkisten liikenneyhteyksien vähäisyys tai puuttuminen					
SOSIAALISET TEKIJÄT	harvoin	joskus	usein	ei vaikutusta	en osaa sanoa
Tukiverkoston (sukulaiset, ystävät) tai vertaisryhmien vähäisyys					
Syrjäinen asuinpaikka					
Liikuntaharrastusten aikataulut					
Sitoutuminen harrastukseen					
PSYKKISET TEKIJÄT	harvoin	joskus	usein	ei vaikutusta	en osaa sanoa
Yksinäisyys					
Arkuus, pelokkuus, ahdistuneisuus					
Mielenterveyden häiriö					
TALOUDELLISET TEKIJÄT	harvoin	joskus	usein	ei vaikutusta	en osaa sanoa
Liikuntaharrastuksen hinta					
Taloudellinen tilanne					
Taloudellisen tuen puute (esim. palveluseteli, maksusitoumus)					

TIEDONSAANTI	harvoin	joskus	usein	ei vaikutusta	en osaa sanoa
Liikuntamahdollisuuksista ei löydy tietoa					
En tiedä mistä kysyä liikuntamahdollisuuksista					
En tiedä liikuntapalveluiden tarjoajia					
Esteettömistä liikuntamahdollisuuksista ei ole tiedotettu					

LIIKUNNAN HARRASTUSMAHDOLLISUUDET TULEVAISUUDESSA

18. Haluaisin liikkua enemmän ja osallistua aktiivisemmin liikuntaharrastuksiin?

- Kyllä En En osaa sanoa

19. Mitä mielestäsi ovat esteettömyys ja saavutettavuus liikuntapalveluissa?

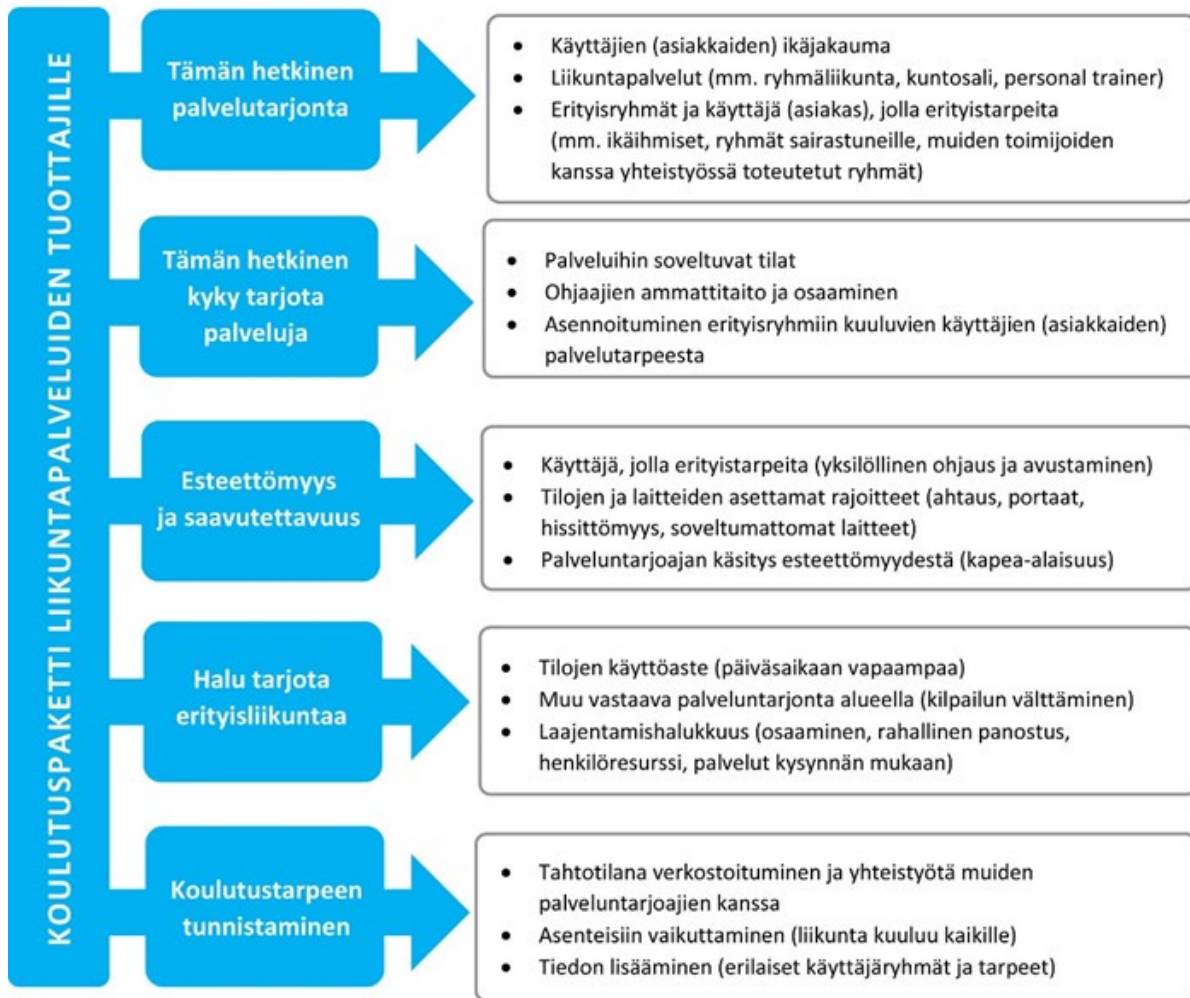
TERVEISET LIIKUNTAPALVELUJEN TUOTTAJILLE!

20. Voit vapaasti kertoa, millaisia liikuntapalveluita toivoisit asuinalueellesi?

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

LIITE 3

Haastattelujen analysointi viiden osa-alueen kautta

LIITE 4

Haastattelujen analysointi viiden osa-alueen kautta

Tule mukaan urheilulliseen

Tie Tähtiin!

-kiertuetapahtumaan

Keskiviikkona 18.1.2017 klo 16-19.30
Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK)
Tiilimäen kampus (Maamiehenkatu 10, Pori).
Tilaisuus on kaikille avoin ja maksuton.

KLO 16.30

Unelmana ratamoottoripyöräily

Suomen ratamoottoripyöräilijä, **Ulla Kulju**, kertoo unelmien tavoittelusta, esittelee lajiaan ja menopeliään

KLO 17.30

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry

VAU-infoa vanhemmille ja muille urheilun parissa toimiville tahoille

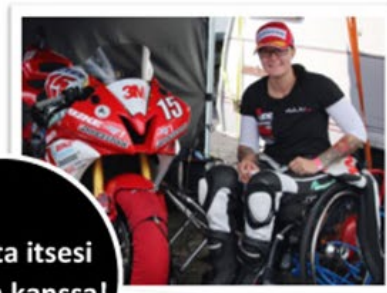
KLO 18.30

Kelauskoulua ja maalipalloa

Opastamassa **Henry Manni** ja **Miika Honkanen**

KOKO ILLAN SPORTTITORI!

Pelejä, urheilua ja hauskaa toimintaa lapsille ja lapsenmielisille SAMKin fysioterapiaopiskelijoiden johdolla

Kuvauta itsesi
pyörän kanssa!

Kuva Eero Juuti

Kuvat Juha Harju

Lisätiedot tapahtumasta:

Niina Inberg, 044 710 3447, niina.inberg@samk.fi

Kaikkille avoimet liikuntamahdollisuudet Satakunnassa (KAISLA) -hankkeen tavoitteena oli 1) selvittää kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien tilaa Satakunnassa, 2) edistää kaikkien erityisesti erityisryhmiin lukeutuvien harrastajien mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa Satakunnan alueella sekä 3) lisätä liikuntapalveluita tarjoavien tahojen ja korkeakouluopiskelijoiden osaamista kaikille avoimen liikunnan järjestämiseen.

Loppuraportissa tuodaan esille hankkeen aikana toteutunut toiminta, selvitykset ja tulokset hankkeen ajalta. Tulosten pohjalta raportissa esitetään myös toimenpideehdotuksia kaikille avoimien liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi. Toimenpideehdotusten pohjalta KAISLA-hankkeelle laadittiin myös jatkohankehakemus, jonka tavoitteet kuvataan raportin lopussa.